

Кўл телефони яхшими ёки китоб?..

Инсоннинг энг яқин ва беминнат дўсти китобдир. Китобхонлик, айни пайтда нашр килинаётган бадий асарлар савиаси, унга бўлган талаб ҳақида мақола ёзётиб, гарчи мен учун таниш мавзу бўлса-да барibir иккимандим. Ахир китоб, унинг инсон ёзётидаги ўрни ҳакида ёзиб ёки гапириб адо қилиш мумкинми?

Талабалигимда энг яхши кўрган жойим Чорсада жойлашган "Турон" кутубхонаси бўларди. Уйзимизнинг машҳур ёзувчилардан тортиб, чет эл адилари асарларини ilk марта ўша кутубхоналардан топиб ўқиганман. Ва Кумушеби, Раъно, Зеби, Сайдо, Женни Герхардт, Керри, Наташа, Нелли, Княз Мишин каби қархамонларнинг ҳарактери, ички дунёси ҳаётни теранроқ англashingга турти бўлган.

Биз аслида нима учун китоб ўқиймиз? Сабаби оддий, чунки китобда дунёда ҳеч нарса билан тақослаб ва ҳеч қаердан топиб бўлмайдиган халоват бор. Яна удунёни қалб кўзи чалан кўришингизга ёрдам беради.

Китоб дўконларини айлансан севимли машғулотим. Яқинда пойтахтимизнинг марказий кўчаларидан бирда жойлашган "Шарқ зиёкори" дўконига бордим. Тартиб билан номланган ҳар бир бўлимдан истаган китобнинг топлишингиз мумкин. У ерда, айниска, ёш китобхонларни кўриб, очиғи, курсанд бўлдим.

— Яхши асар ҳар доим ўз ўкувчи сини топади. Ҳеч қаён пештакларда турбифорларни кўриб. Масалан, Расул Ҳамзатовнинг "Менинг Догистони", "Муҳаммад Юсуфни", "Улумиман Ватанин", Исаҳон Султоннинг "Бокий дарбадар", китобларни қидириб тополмаяпмиз, — дейди Жаҳон тиллари университети талабаси Ризвони Низомова. — Уйзиган китобларимизни таҳлил киламиз, баҳс-мунозара юритамиз. Тўғри, баъзаси асарлардан кўнглинигиз тўлмайди. Масалан, мен чет эл ёзувчиларнинг аввал таржими килинган асарлари билан бугунгисида катта фарқ сездим. Айрим таржи монларда маҳорат етишмаслиги сезилиб қоялашти.

Китобга қизиқиши ўғитотининг мухом омиллари нимади, деган саволнигиза келсақ, аввало, оила муҳити, қолаверса, мактабда адабиёт муаллими ўз вазифасини теран англаниши, деб жавоб берган бўлардим.

Дарҳакиат, машҳур кишиларнинг кўплари уларни адабиёт муаллими китобга қизиктиргани ва кўн китоб ўзини орқали ижодор бўлиб етишганини алоҳидаги таъкидлариди.

— Мактабда фақаттинга адабиёт муаллимининг эмас, балки кутубхона мудираси билан ўқитувчининг ҳамкорлиги йўлга кўйилган бўлса, аминманки, ўша даргоҳ ўкувчиларнинг диди, китобхонлик савиаси юксак

бўлиши шубҳасиз, — дейди Бухоро вилояти, Шофирик тумани 24-мактаб бошлангич таълими ўқитувчи Гулсара Нурмуродова. — Агар бўлага дастлаки китобни ташлашга ёрдам берсангиз, кейинчалик ўзи қандай асарларни ўши ёки ўқимасликни фарклай олади. Китобга кизиқим тифайли ўқитувчилик касбини танлайдим. Хозир фарзандларим учун менинг энг яхши соғам китоб. Мўъжазигина кутубхонага эгамиш. Яқинларимиз, қўшиналар кутубхонамиздан бемалол фойдаланишади. Бир-биримизга китоб соғга қилиш ҳам яхши аънанага айланган.

Яқинда бир онахоннинг бозорда эски китобларни сотаётганига гувоҳ бўлдим. Кўлидаги китобларга қарашак нак хазинанинг ўзи. Кутубхонани бойитадиган энг сара асарлар экан. Кўумига олиб вазарларканман, уларда кўрсатилган саналар китоблар узоғ йиллар олдин совга килинганидан далолат бериб турарди. Эндиликда яқинларимизга китобда килинши ўнтиб кўйимадики? Ёки китоб совга ўринни босмайдими? Ушбу савол билан кўчиликка мурожаат қилдим. Кизалогини етаклаб юрган она фарзандларига мобил телефон, планшет, кийим, сумка совга килганини айтди. Бозордан кўни-кўйини тўлдириб чиқаётган отага: "Ўғїл-қизларнингизга китоб ҳам совга килиб турасиз?", деб берган саволимга esa: "Китоб совга килгани билан ўқирмиди, ҳозир интернет деган бало қизиғи", деган жавобни олдим...

— Мен интернет туфайли китоб ўқишга ётибор камайди, — деган гапга кўшилмайман, — дейди, Тошкент Архитектура ва курилиш институти қошидаги 1-академик лицей ўкувчиси Алижон Хотамов. — Чунки китоб ўқимайдиганлар ҳамиша бўлган. Факат улар эндиликда компютерга ружу кўйишган. Аммо соатлаб телефонда гаплашиш, суткалаф телевизор олдидан жилмаслик, ҳафталаф компютер ўйинлари билан машғул бўлиш интеллектуал салоҳитимизни ємиришини бугун вактнинг ўзи кўрсатадиган. Интернет орқали ҳам турфа бадиий адабиётлар, мутафаккир алломаларимиз асарларидан фойдаланиш, ҳатто

киртилган ўтиришларни топширилди.

Тошкент Давлат Шарқшунослик институти ҳам шоир тавалудининг 60 йиллигига бағишиланган маъданий-маърифий тадбир бўлиб ўтди.

Институт ректори профессор Абдураҳим Маннон тадбирни очиб, Муҳаммад Юсуф шеъриятининг ёшларни тарбиялашдаги аҳамияти ҳақида сўзлади. Сўзга чиқкан олимлар, ижодкорлар шоирнинг шеър ва дostonlariida Ватан, мустақиллик ва миллат тимсоллари халқона қадрияларимиз ва орти-одатларимизнинг маҳорат билан акс этирилганига ётибор қаратдилар.

Тадбир доирасида Муҳаммад Юсуфнинг "Ёшлар мадҳиҳиси" шеърининг ўн бешданд ортиг ҳорижий тилга килинган таржими китобининг тақдимоти ҳам бўлиб ўтди.

Китоб Тошкент Давлат Шарқшунослик институти нашриётида чоп этилган. Таржималар институт ўқитувчиларни ва талабалари томонидан амалга оширилган. Тадбирда Муҳаммад Юсуф шеърлари "Сарафroz" адабий тўғраги аъзолари ва талабалари саҳифаси Шарқ ва Farb тилларида янгради. Сыннаткорларнинг шоир шеърлари асосида айтган ёкиларни барчага завъ бағишилади.

Ахборот хизмати.

хеч қайси кутубхонадан ёки дўкондан тополмаган сара асарларни олиб ўқиш мумкин.

Яна бир сухбатдошим, Тошкентнинг Сергели туманида яшайдиган Нордона Кўлдошева болани китобга жалб килишдаги қизиқарли усулини мени билан ўртоқлашди.

— Уйимизда мўъжазигина кутубхонага эгамиш. Яқинларимиз, қўшиналар кутубхонамиздан бемалол фойдаланишади. Бир-биримизга китоб соғва қилиш ҳам яхши аънанага айланган.

Мулоҳаза

айтиб бергани эсимга тушди.

— "Энг яхши китобхон мактаб" танловининг Республика босқичида учинчи ўринни олдиқ, — деди Сайёра опа. — Айниқса, ўқув юлини таъғитдан китоблар марафонини ўтказишмизнинг ўзи бир байрамга айланниб кетади. Ўқувчиларимиз кутубхонамизни бойитиша хисса кўшишади. Энг кўп ва қизиқ китобларни соғва кўлган ўқувчиларимизни рабатлантиридик...

Китоб маънавий бойлик. Яқинда дангиллаган ховлига кўчиб чиқсан танишимизни кутлагани бориб ўйнинг лойиҳасини, жиҳозларини кўриб оғизимиз очилиб колди. Мехмонхона, болалар хонаси, ошхона, яна меҳмонхона... баъзи хоналарда иккитадан компютер, ҳар бир хонада байхайт телевизор, катта-катта, боссангиз ёёқ ботадиган чўғдек гиламлар, бу ҳашаматни кўриб ақлингиз шошиши табии. Аммо ње бир хонасида китоб кўрманин учунми, менга ўйнинг хашашларни бирор бирор бирор тарздан ўтилди. Ахир отона китобга қизикмаса фарзандларни мутолаа завқи нималигини хис кила олармиди?

Кунданга ҳаётимиздаги янгиликлар, аввало, фарзандларимиз хайтибни топадиган гувоҳларга қарашак нак хазинанинг ўзи. Кутубхонани бойитадиган энг сара асарлар экан. Кўумига олиб вазарларканман, уларда кўрсатилган саналар китоблар узоғ йиллар олдин совга килинганидан далолат бериб турарди. Эндиликда яқинларимизга китобда килинши ўнтиб кўйимадики? Ёки китоб совга ўринни босмайдими? Ушбу савол билан кўчиликка мурожаат қилдим. Кизалогини етаклаб юрган она фарзандларига мобил телефон, планшет, кийим, сумка совга килганини айтди. Бозордан кўни-кўйини тўлдириб чиқаётган отага: "Ўѓий-қизларнингизга китоб ҳам совга килиб турасиз?", деб берган саволимга esa: "Китоб совга килгани билан ўқирмиди, ҳозир интернет деган бало қизиғи", деган жавобни олдим...

Бугун талаб ва этихидан келиб чиқиб нашриётлар зарур китобларни кайта-кайта нашр килишимоқда. Бироq бъазан айрим қизиллардан китобларни нархи кўймадиганларни бирор тарздан ўтилди. Турилардан китобларни кўриб ақлингиз шошиши табии. Аммо ње бир хонасида китоб кўрманин учунми, менга ўйнинг хашашларни бирор тарздан ўтилди. Ахир отона китобга қизикмаса фарзандларни мутолаа завқи нималигини хис кила олармиди?

Бугун талаб ва этихидан келиб чиқиб нашриётлар зарур китобларни кайта-кайта нашр килишимоқда. Бироq бъазан айрим қизиллардан китобларни нархи кўймадиганларни бирор тарздан ўтилди. Турилардан китобларни кўриб ақлингиз шошиши табии. Аммо ќе бир хонасида китоб кўрманин учунми, менга ўйнинг хашашларни бирор тарздан ўтилди. Ахир отона китобга қизикмаса фарзандларни мутолаа завқи нималигини хис кила олармиди?

Барно СУЛТОНОВА

Айюб Ғуломов роппа-роса етмиш иккى йил умр кўрдиди. Илмий фаoliyati ўтган асрнинг 40-йиллардан умринга охирiga кадар изчили давом этди. У фонетика, грамматика, сўз ясалиши, услубшунослик, нутқ, маданияти, этиология, лексикографияга доир илмий ишлар муаллифи.

Ўрта мактабда, педагогика билим юрти ва институтларда ўқитувчи, ЎзРФА Тил ва адабий институтидаги катта илмий ходим, Ўта Осиё (Тошкент) давлат универсiteti ташунослик кафедрасида кафедра мудири бўлган.

Домла истебододли муаллим — мударис эди. 1938 йилда Садриддин Айний, Озод Шарафиддинов, Воҳид Абдулло син-

Яхшидан боғ...

Домла илмий кенгашларда ва бошқа тадбирларда мунтазам иштирок этар, одатича, кўзларини юмб, индамай ўтиради. Жамоада устознинг обрўси жуда баланд эди. Дарсон ҳар томонлами мукаммал ўтар, тавбири жоиз бўлса, Айюб ака аудиторияди таъбири жоиз бўлса, Аксарият холларда мисолларни бадиий асарлардан, шеърийдан келтиради. Тилшунослик табии ташунослик кафедрасида кафедра мудири бўлган.

Айюб Ғуломов ринд табиатли инсон эди: кийининг ярашганини кир, охорли фикр айтади, гаройиб мисоллар келтиради, тахтага коғоз билан ўралган бўрда ёзарди. Оқ юзли, қийғоч қошли, юриш-туриши ўзига

ТИЛШУНОСЛАР САРДОРИ ЭДИ

гари олим-ўзувчиларга дарс ўтган. Таникли олимлар Мустаким Мирзазов, Абдуғанили Алиев, Азим Ҳожиев, Ахмад Софоев, Ињомажон Расулов, Максуда Содиков, Карим Назаров, Мамлакат Жўрабоева устозат яратган илмогининг ниголлариди эди, кейинчалик улар бакувват чиностаридар.

Истебод — милят интеллектуал болигининг тез, бетакор шаклда акси. У зинхор ўзича алоҳида ҳолатда ривожланмайди. Турли соҳа кишиларира истебод самарасидан фойдаланаверадилар. Геология-менирология фанлари доктори Иброрим Ҳамробов ўзбек тилини таъсизларидан ўтиришган. Мезбон ўтиришга таъсизларидан фойдаланадилар. Академик Тўрабек Долимовинг давлати билан профессор Шавкат Раҳматуллаев "Ўзбек тилининг этиологик лугати"ни тузди. Академик Елқин Тўракулов сўз маъноси таъсизларидан фойдаланадилар. Илк учрашувимизда оларга таъсизларидан келинди.

— "Қопчиғай" дегани нима? Бу ҳақда кайси шоир достон ёзган?

— Рафиқ Мўминнинг "Қопчиғай" достонидан билиб олганман.

Жавобини эшитиб домла хурсанд бўлиб кетди.

— Мен Наманганда ётимонада яшардим. Рафиқ Мўмин биз билан бот-бот учрашшиб турарди. Ушада одам Абдулазиз исимини таъсизларидан фойдалаштириб берган.

Академиклар М.Ўззобеев, Ҳосил Фозилов, физика-математика фанлари доктори Турсун Азларов ҳам он тилимиз нозиликлиарини чуқур хис этардилар. Тилшунослик бўнуд юксак ётиборга саволга туттилди.

Боғини марказий қисмидаги ўзига хос ноҳия гулдаста-тўпламина ташкил этивчи мингдан ортиқ турли манзуларни ўтиришадиган ўтиришларидан ташкил этивчи мингдан зиёд дароҳат ва буталар, ер шарининг турли минтақаларидан келтирилган 300 турдаги доривор ўсимликларни кўздан кечириб, ҳар бирининг ўзига хос чироқи чиқарди. Барча яхши китобларни бир жиҳози билан ўтиришадиган ўтиришларидан ташкил этивчи мингдан зиёд ўсимликларни турли манзуларни т

Абдулла Қодирийнинг ёзувчилик таланти, бадий салоҳияти «Ўткан кунлар» ва «Мехробдан чаён» романларида намоён бўлган. Ёзувчи бу асарларида ўз олдига кўйган мақсадига анъанавий адабиёт ва халқ бадий тафаккур тарзини янги ўзан — реалистик баён усулига ўтказни орқали эришган. Юзага келган шартшаронт, ёзувчининг ички сезиглари анъанавий халқ эпосининг мағзини янгилаш имконини берган.

Халқ эпоси хотира ва орзу чегарасида туғилади. Чунки эпос таназул авлодларининг ижоди саналади. Халқ таназулдан чиқиши учун ибрат ахтарди ва хотирасида ярк этиб кўринган ибрат мисолини топиб, уни барчага бирдек етиб борадиган тайёр эпик колиларда баён этади.

Абдулла Қодирий ушбу кунуният ва заруратни дилдан хис этган. Энг муҳим жihat — эскирган инфода воситаси ўрнига замон билан мос келувчи янгисини яратиш эҳтиёжини акл билан англаб янги шакл — роман жанрига мурожаат қилган. «Ўткан кунлар» ўз замонининг янги шакла кирган эпосиди.

Инсониятнинг адабий эстетик тафаккури ривоҳида мифлар, мифлар замонидан эпос ва эпос асосидан роман пайдо бўлганига айтилайди. Қодирийнинг интуитив равишда ушбу йўлга келиши зарурят, табиий эҳтиёждан туғилган. Хар бир бадий-эстетик янгиланиш ана шу табиий эҳтиёж ва таълабдан пайдо бўлиши ўзгармас кунундир. Мумтоз эпоснинг қаҳрамонлик турида эпос ва этнос масаласи бош максад хисобланади ва бу мазмун сирти баён ботинида келади. Айни холат-

раклиги учун, ота-она хошиши, деб ке-лин либосини кийиб чимилдиқка киргани айни хошиқат. Ўнинг кўнгли ариқ лабид бир бор нигоҳи тушган йигитга болгандаган бўлса-да, буни ошкор эта билмайди. Кўвенинг айнан ўша йигит бўлиб чиқиши чинданда «кутилмаган бахт» ва ҳамманинг назидида «кирой кўевинг шундог бўлса», деб

биттаси бу кунда Марғилоннинг масъул ишчиларидан бўлиб, иккинчиси... Бу кунда ному нишонсиз, ўлук-тириги маълум эмас, дейдилар».

Биз юқорида кўйган саволлар, асарнинг кисқача тафсилоти ва асар сўнгидага берилган изоҳ «Ўткан кунлар» романни замонидаги мазмуннинг ойдинлашувига ёрдам беради. Абдулла

Хомид билан Раҳматнинг сўзлашувидан ойдинлашади.

Тумшугидан нарини кўрмайдиган, нағисини кули бўлган ва қамчисидан қон томиши билан мақтаниб, ўзини эрсанайдиган, ибтидой фикрли одамлар тоифасининг вакили бўлмиш ҳомидлар сабаб юрт бошига кўйбалолар ёғди. Ҳомидлар сабаб Кумуш

ўзбек ойимнинг раъи Зайнабни Отабекка боғлади. Бу «истак-ҳошишлар» бўрони, кортда ҳомидчилликнинг кенг ёйлагани «қипчоқ кирғинлари» бўлиб, бу ўлкаларни мустамлака айлантириди. Ишиб маънолар сатҳида олиб бахоланса, асардаги ҳар бир образ ўз даври маълум социал қатламларининг бадий тасвири эканлиги англанида ва роман замонидаги мазмуннинг ойдинлашувига ёрдам беради.

«Ўткан кунлар» романидаги тасвирланган воқеалар замонидаги келиб чиқувчи маънолар Абдулла Қодирийнинг қалам олиши ва ушбу романни ёзишга уннаган, илҳомлантириган. Отабекнинг хатти-ҳаракатлари, тақдирни тасвирида истибод кучлари эгалаб олиши арафасидаги Ватан фидойиларининг ҳаётни, тақдирни бадий ифодасини топган. Абдулла Қодирий ана шу «бузук, давр» ибратини қаламга олган, халқа тимсол қилиб кўрсатган. Отабек қалбидаги ўнгани Ватан мухаббати вақт ўтиб жадидлар харакати бўлиб бош кўтарди.

«Алломиши», «Гўрўғли» каби қаҳрамонлик достонларида ҳам бўлинган, таназуллаш тушган юрт тақдирни ва уни ана шу фоже ҳолатдан олиб чиқувчи алларни топган. Абдулла Қодирий ана шу «тасвири» ўтиб жадидлар ҳаракати бўлиб бош кўтарди.

Шу маънода Алломиши ва Отабек, Ойбаркли ва Кумуш, Култой ва Ҳасанали, Бойбўри ва Юсуфбек ҳожи, Ултонтоя ва Ҳомид образлари ўртасида моҳиятни ўйнунглик мавжуд.

«Алломиши», «Гўрўғли» достонлари ва «Ўткан кунлар» романининг ботаний мазмунини қиёслаш улар ўртасида ҳайратланарни яқинликлари кўрсатади. Бу яқинлик шунчаки тасодиф меваши эмас. Абдулла Қодирийнинг ёзувчилик таланти ва «бузук давр» таҳлили ҳамда бадий тафаккур ривоҳидаги тадрижийлик ушбу ўйнунликни таъмин этган. Шу маънода «Ўткан кунлар»ни ўз даврининг эпоси дейшига ҳақлимиз.

Ҳалкнинг асрлар давомида авлоддан-авлодга ўтиб эпик тафаккур колиларида пишиб мумтоз шакл олган қаҳрамонлик эпосининг зуваласи Абдулла Қодирийнинг «Ўткан кунлар» романидаги янгиланган шаклда бўй кўрсатиши басарнинг бадий тафаккур ривоҳининг кунуниятлари узанида пайдо бўлганинглини кўрсатади. Абдулла Қодирийнинг эпик мезонларда тафаккур қила олган улкан адаб эканлигини ва унинг ижоди беовсита ҳалкнинг кенг кўламли эпик тафаккурига чамбарчас боғланганлигини исбот этади.

Шомирза ТУРДИМОВ,
Филология фанлари доктори

ёзувчи турмушда учрайдиган айрим иллатлар, номаъқул одатларни фош этаркан, айни пайтда ҳётда доимо устувор бўлиб келган

и сон и
фазилатларни, қадр-
қимматни улуғловчи
эзгу хислатларни
самимий, таъсиран
тасвирлайди.

К и т о б н и г
“Адабни хотирлаб”
номли фаслида
таникли адаблар,
адабиёт шуно
санъаткорлар, шунингдек,
Ҳабибулла Қодирийнинг
мухлислари, дўстларининг
утилдишини ўтиб
 хотирларни берилган.

“Бобурнома”дан таъсиранлини ўзган
“Андижон шаҳзодаси” қиссасининг
таржималари бобуршуносликка
кўшилган хисса бўлса, “Муҳаббатнома”
китоби ўзбек гётеномасини
бийттани тайин.

Таржимон айни пайтда Гётенинг
дусти ва котиби Йоҳанн Петер Эккер-
маннинг “Гёте билан гурунглар” асарини
таржимасини ниҳоясига етказди,
унинг биринчи кисми “Жаҳон адабиёт-
ти” журналида эълон қилинди. Катта
ҳажмидаги ушбу асрар таржимаси ҳам,
шубҳасиз, улкан меҳнат, сабр-мато-
нат талаф килади. Янглиш Эгамова бу
довондан ҳам муваффакиятли ошиб
утди, дега оламиш.

Таржимон сифатида ўзига хос ижод
ли лаборатория ярати олган олима
ва ижодкор ҳали бизни янги бадий
оламлар билан ошно этади, деб
ишонамиз.

Хонимкул ТОЖИЕВ,
Гулистон давлат
университети доценти

АЛПОМИШ ВА ОТАБЕК

ни «Ўткан кунлар» романидаги ҳам кўрамиз. «Ўткан кунлар», «Мехробдан чаён» романлари воқеалари сиртдан севги киссаларига ўшаса-да, уларнинг замонидаги Ватан тақдирни, Ватан ҳайуси ётади.

Сиртдан қаралса, «Ўткан кунлар» романидаги Отабек билан Кумушнинг севгиси етакчи мавзудек тасаввур ўйготади. Лекин нима учун адаб катта нуфузга эга ота-онанинг ёлғиз фарзанди бўлган Отабекни «ўзбошимчалик» билан хизматкор — кули Ҳасанали бошчилигида Марғилондан уйлантирилоқда? Нега Отабек ота-онасидан рози-ризолик олмай ўз йўригига иш тутмода? Тўғри, Отабек кизни бир бора кўриб ётириди. Кумуш ҳам уни кўриб пинхона кўнгли кўйган, лекин у кўёвнинг айнан ўша ўзи ётириган йигит эканлигини тўй юқшомидаги билди. Асардаги мұхаббат мавзуси анъанавий — бир-бирини кўриб: «Мен сени яхши кўраман, сен мени яхши кўр, деб ёниб-кўйиш» колипига тушмайди. Кумушнинг йигит ҳақидаги тасаввурлари пинхон, умуман, унинг кимгандир тегиши ке-

ҳавас қилгулек бўлди. Отабек уйланганидан кейин Ҳомиднинг кўтуси билан дор тагига борди. Тошкент томонларда эса, кўзғолон бошланди. Ҳасанали нажот истаб Тошкентта, Кумушнинг ҳақиотасининг хати билан хонлик идорасига мурожат килди. Отабек ва кутидордор тагидан омон қайтишиди. Лекин ўзбек ойим босим ўтказиб, Отабекка Зайнабни олиб беради. Орада яна Ҳомиднинг тухмати билан Отабек Кумушдан вақтинча айрилади. Отабек Марғилон ва Тошкент орасида қатнаб, Ҳомид хатаридан кутулагди. Уста Алим воситачилигида ҳақиқат ошкор бўлиб, Отабек ва Кумуш грашадилар. Орада ирим-сиримлар оламида ўралашиб қолган ўзбек ойимлар ҳақида қаламга олди. Отабеклар юрт озодлиги ва келажагини ўйлаб куйинганлар. Бу ўрнинда ирим-сиримлар оламида ўралашиб қолган ўзбек ойимлар ҳақида қаламга олди. Талоқ олган Зайнаб савдои бўлиб қолади. Отабек Авлёётада ўрис боскинчиларига қарши кечган жангда шахид кетади. Роман якунидаги ёзувчи томонидан кўйидаги изоҳ берилган: «Кейинги Марғилон боришимда яким ўртқолардан єдгорбек тўғрисида суршириб билдим: єдгорбек ушбу асрнинг ўн тўқуси ва йигирманчи очлик йиллари миёнасида вафот қилиб, ундан иккى ўғил қолибди. Ўғилларидан

Қодирий Отабекнинг «ўзбошимчалик» билан кўнгли истаган кизга ўйланши воқесига катта ижтимоий маъно юллаган. Сиртдан мұхаббат тасвири бўлган бу воқеа Отабек ўзашаган даврдаги илғор фикрли одамлар Ҳомиднинг вакили бўлшиларидан юртлашувига ёрдам беради. Абдулла

— энди ўйгони келаётган халқ оммаси ва Отабек — ягона, маърифатли, озод, хур фикрли авлод вакилларининг орзу-истаклаларни ошмади. Ҳомиднинг «...бошлаб ўйланнишнинг албатта ота-онанг учун бўлиб улардан

СОҒИНЧ РИСОЛАСИ

Абдулла Қодирийнинг асарларига кўчган орзу-ўйлари, соғинч ва изтиборлари, қаҳрамонлари характеристери ва савъи-ҳаракатларига сингдирилган гояларни аниқлашади адаб ҳақидаги хотиралар кўл келиши шубҳасиз. Чунончи, «Отам ҳақида», «Ўтганлар ёди», «37-хонаён», «Абдулла Қодирий замондошлари хотирасида» номли китоблар бу борада мұхим аҳамият касб этади.

«Танланган асарлар»ни нашрга Хондамир Қодирий тайёрларган. Китобда таникли рассомлар А.Мирзаев ва Т.Мұхаммад рассомларидан фойдаланилган.

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси бош таҳрири томонидан «Жаҳон адабиёт дурданалари» туркумидаги адабиётниң мумтоз вакили Йоҳанн Волфганг Гётенинг «Ёш Вертернинг изтироблари» ва «Ҳамроҳ диллар» романлари жой олган «Муҳаббатнома» номли китоби чоп этилди. Асарни мөхир таржимон Йанглиш Эгамова немис тилидан таржима қилинган. Ўзбекистон ҳалқ ёзувчиси, Давлат мукофоти лауреати Мұхаммад Али ушбу китобга ёзган “Даҳо шоир, мутафакир адаб” сарлавҳали мақолосида таъкидлаганидек, “...Йоҳанн Волфганг Гётенинг “Муҳаббатнома” китоби адабиётнинг чинакам мұхисларига ажойиб тухфадир”.

Китобга адабининг «Ўткан кунлар», «Мехробдан чаён» романлари, шеърлари, ҳикоялари, саҳна асарлари, ҳангома, фельетон ва мақолалари киритилган.

«Танланган асарлар»ни нашрда «Фикр доираси» сиртлаштирилган. Асарни мөхир таржимон Йанглиш Эгамова учун итилди. Асарни мөхир таржимони А.Мирзаев ва Т.Мұхаммад рассомларидан фойдаланилган.

«Фасллари» тарзидан, ишларни таржима қиласига көрсетилгандаги китобни савоиди. Асарни мөхир таржимони А.Мирзаев, Т.Мұхаммад рассомларидан фойдаланилган.

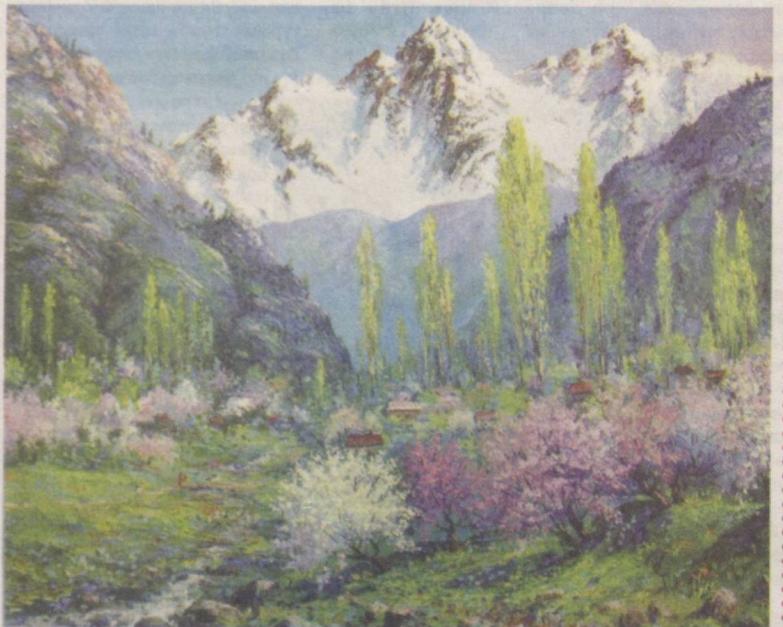
«Фасллари» тарзидан, ишларни таржима қиласига көрсетилгандаги китобни савоиди.

«Фасллари» тарзидан, ишларни таржима қиласига к

ЯХШИЛАР БОР ЭКАН...

Одамзод пайдо бўлганидан бўён комилликка интилиб яшайди. Илк инсоннинг пайдо бўлиш даври — ибтидоий жамоа тузуми билан бугунги ҳаётни хәлингизда бир таққослаб кўринг. Инсоният тараққиёти нақадар илгарилаб кетди!

Фан-техника шу тарзда шитоб билан ривожланиб бораверса, келажакда яна қандай ўзгаришлар бўлишини ҳатто тасаввур ҳам қилиш кийин!?

Айнорқул БОЙБЕКОВ. «Зомин баҳори»

ОПЛАМНИНГ КЎЗИ БИЛАН

Кайти борсан ҳан отам,
Етаклар ўзи билан.
Чор атрофии танидим,
Отамнинг кўзи билан.

Биз қўрларни кезганимиз,
Кўй билан, қўзи билан.
Мен чўпонлик қилганиман,
Отамнинг кўзи билан.

Тўйдирмадим қорнимини,
Ўзга иш, тузи билан.
Билдим ҳаром, ҳалолни,
Отамнинг кўзи билан.

Отам яйраб яшади,
Ҳалол ризқ-рўзи билан.
Бахт нелигин илғадим,
Отамнинг кўзи билан.

Бир бўлмаса ишлари
Оғзида сўзи билан.
Мен уларга қарайман,
Отамнинг кўзи билан.

Ўтдишлар — Ер юзини
Кезмадим ўзи билан.
Дунёни кўраялман,
Отамнинг кўзи билан.

САМАД БУВАНИНГ КИЗИ

Ҳазиз

Қиз пайти бошқачайди,
Чирой гул очайди,
Кўринсан тез қочайди,
Самад буванинг қизи.
Яқин эди ораси,
Кўринмасди қораси,
Йўқдай эди чораси,
Самад буванинг қизи.
Чақирсан ҳам жим эди,
Гапирсан ҳам дим эди,
Севгани-чи, ким эди...
Самад буванинг қизи.
Энди жаҳ, дўқи бор,
Кўзларин нақд ўқи бор,
Бир талай ҳуқуқи бор,
Самад буванинг қизи.
Юришлари салмоқли,
Юмушлари қайроқли,
Ҳар бир гапи илмоқли,
Самад буванинг қизи.
Хотинларинг зўри-да,
Ким уйланган, шўри-да,
Ўзим унинг эри-да,
Самад буванинг қизи.

Абдураззоқ ОБРЎЙ

ЁШ МУСИҚАЦИЛАРИМИЗ ФАЛАБАСИ

27 март — 3 апрел кунлари Прагада бўлиб ўтган "Праганинг мўъжизавий юлдузлари" VI анъанавий ҳалқаро болалар ижодиёти кўрик-таниловида Чирчиқ шахридаги 7-болалар мусиқа ва санъат мактаби ўқувчилари муввафқиятли иштирок этиб, бўла мұкофот ва биринчи ўринга соҳиблари бўлиши.

Чирчиқ шахридаги 7-болалар мусиқа ва санъат мактабининг 2-сinf ўқувчиси Тे-

мура Мирахмедов фортеяно ижроилиги бўйича танловнинг боз мұкофотига сазовор бўлди. Айни пайдо мазкур мактаб ўқувчилари Севинч Миргуловома, Асадбек Мадиёров, Элеонора Абдурахмонова, Елена Гурчина, Рауан Сафаралиев болалар либослари намойши, ҳалқ амалий санъати, флейта ижроилиги, хореография каби йўналишларда биринчи ўринга лойиқ топилди.

ЎЗА

Аммо инсоният тамаддуни қайси бир нуткага етмасин, эзгулик билан ёвузлик, яхшилик билан ёмонлик ўргасидаги кураш ҳали-ҳамон давом этмоқда. Яъни боззи одамлар нафс кўйида ўзини ўтга-чўқча урса, кимлардир атрофидагиларга яхшилик килишга, эзгулик улашишга шошилди...

Эзгулик, одамийлик уруғи эса инсон қалбига болаликдан сепилиди. Ёшлигидан инсонни, атрофидагиларни кадрлашга ўрганган бола Ватанини қадрлайди, кўз корачигидек асрарди. Давлатимиз раҳбари таълифи билан 2014 йилнинг "Соғлом бола ўили" дебномини замонида ана шундай маъно-мазмун мухассас.

Эрталаб Кўйлиқдан Чорсуга қатнайдиган 37-автобусга чиққанимизда йўловчилар

кўп эмасди. Кейнинг бекатларда автобус ичи гавжумлаши. «Шимолий вокзал» бекатига яқинлашганимизда, ўртародга турганилардан бири: «Автобусни тўхтатиб юборинг, мана бу қиз болалинг мазаси қочиб қолди», деди баланд овозда. Автобус тўхтаб, ўрта ёзик очиди. Баланд бўйи, ўрта ўшлардаги киши 17-18 ўшлардаги киши субъ пастга олиб тушди. Олдинги ёзикдан тушган чипта сотаётган ўшгина йигит югуриб бориб, эркакка ёрдамлашибди. У кизнинг юзига суб сепди. Киз бирдан ўзига келди. Автобусдаги яна бир-икки аёл читчага ёрдамлашибди, кизни олдинги ёзикдан олиб чиқишиди. Мен ўрнимдан туриб, унга жой бўшатдим. Аммо киз ўрнинди ўтиrolмади, яна хушидан кетди. Читчаги йигит хайдовчига: «Эшикни ёпмасдан юринг», деди. Хайдовчи машинани секин ҳайдаб, олдинги ёзикни ёпмасдан бир бекат юрди. Ҳамма бу қизга қандай ёрдам бериш ҳақида ўйларди. Кимдир "валидол" дориси узатди. Бошқа бири «Яна юзига суб сепинг, суб ичиринг», деб маслаҳатни.

— Суммасидан телефонини олиб, отонасига хабар қилиш керак, — деди кимдир. Аёллардан бири кизнинг суммасидан телефонини олиб кўнғирок килди.

— Тез ёрдам" чиқириш керак! — деди бошқа бири.

— Йўлимида поликлиника бор. Яхшиси, ўша ерга ташлаб кетиши керак, — деди йўловчилардан яна бири.

— Унгача ҳали анча бор. Мен ёзикни ёпмасдан юролмайман. Йўлда назоратчилик турнибди, — деди ҳайдовчи.

— Майли, ёзикни ёлаколинг, биз кизни субъ турмиз, — деди ўшгина кизалоқлар.

Уч-тўрт бекатдан сўнг автобус поликлиника рўпариасида тўхтади. Читта сутчви йигитча югуриб шифохонага кириб кетди ва ҳамшира кизларни бошлаб келди. Ҳамширлар кизни олиб кетишиди. Киз насинынг рақамини ёзиб олган йигит ўз телефонидан яна унга кўнғирок қилди:

— Кизингизни 37-автобуснинг йўлидаги поликлиникада қолдирдик. Тез хабар олинг.

Автобус ўрнidan жилди. Ҳамма енгил нафас олди: «Бечора киз, балки юраги бозовта килгандир, балки иссиқка шунчаки лоҳа бўлгандир».

Ўз бекатимда автобусдан тушарканман, читчаги йигитта миннатдорчилик нигоҳ билан бояки, «Сизга катта раҳмат», дедим. Мен ҳар гап автобусга чиққанимда бу йигитчанинг йўловчиларга хўшмўмалада бўлгани ўтиборини торгтан ва ўз ишини сидқидидан бажаркан, дей ўйлагандим. Кейин нотаниш қиз мазаси қочиб қолганида канчалик жон кўйдиргани, ташвишланини фикримни тасдиқлади. У ўз ишини яхи кўрадиган, кўнгли очиқ, самимий, күюнчак ватандош ёшларимиздан бири эди.

Буди оддий, ҳар куни юз бериси мумкин бўлған воқеадан каттик таъсириларни. Эътибор кўлсангиз, автобусдаги ҳар бир йўловчи оддий инсонийлик түйғуси билан тоби қочиб қолган ўзига ёрдамга шошилди.

Шунда беш-олти йил олдин бўлиб ўтган яна бир воқеа хотиранимда. Дам олиш кунларининг бирда «Дамас» машинамида болалар билан кишлока йўл олди. Ерда қор бор эди. Аввал кишлока яшайдиган кекса ота-онамизни зиёрат килди.

Бу оддий, ҳар куни юз бериси мумкин бўлған бу икки воқеадан битта ибратли хулоса келиб чиқади: қалби эзгуликка, инсонийлик түйғуларига тўла яхши одамлар жамиятнинг бойлиги.

Онда ўнга юзига ёдимга тушади. Бу оламда яхши одамларнинг борлиги учун ҳам дунёмиз бўқийлигига, ҳаётимиз кундан-кунга гўзалашиб бораётганинг тушади.

Шунда беш-олти йил олдин бўлиб ўтган яна бир воқеа хотиранимда. Дам олиш кунларининг бирда «Дамас» машинамида болалар билан кишлока йўл олди. Ерда қор бор эди. Аввал кишлока яшайдиган кекса ота-онамизни зиёрат килди.

Бу оддий, ҳар куни юз бериси мумкин бўлған воқеадан каттик таъсириларни. Эътибор кўлсангиз, автобусдаги ҳар бир йўловчи оддий инсонийлик түйғуси билан тоби қочиб қолган ўзига ёрдамга шошилди.

Шунда беш-олти йил олдин бўлиб ўтган яна бир воқеа хотиранимда. Дам олиш кунларининг бирда «Дамас» машинамида болалар билан кишлока йўл олди. Ерда қор бор эди. Аввал кишлока яшайдиган кекса ота-онамизни зиёрат килди.

Бу оддий, ҳар куни юз бериси мумкин бўлған воқеадан каттик таъсириларни. Эътибор кўлсангиз, автобусдаги ҳар бир йўловчи оддий инсонийлик түйғуси билан тоби қочиб қолган ўзига ёрдамга шошилди.

Шунда беш-олти йил олдин бўлиб ўтган яна бир воқеа хотиранимда. Дам олиш кунларининг бирда «Дамас» машинамида болалар билан кишлока йўл олди. Ерда қор бор эди. Аввал кишлока яшайдиган кекса ота-онамизни зиёрат килди.

Бу оддий, ҳар куни юз бериси мумкин бўлған воқеадан каттик таъсириларни. Эътибор кўлсангиз, автобусдаги ҳар бир йўловчи оддий инсонийлик түйғуси билан тоби қочиб қолган ўзига ёрдамга шошилди.

Шунда беш-олти йил олдин бўлиб ўтган яна бир воқеа хотиранимда. Дам олиш кунларининг бирда «Дамас» машинамида болалар билан кишлока йўл олди. Ерда қор бор эди. Аввал кишлока яшайдиган кекса ота-онамизни зиёрат килди.

Бу оддий, ҳар куни юз бериси мумкин бўлған воқеадан каттик таъсириларни. Эътибор кўлсангиз, автобусдаги ҳар бир йўловчи оддий инсонийлик түйғуси билан тоби қочиб қолган ўзига ёрдамга шошилди.

Шунда беш-олти йил олдин бўлиб ўтган яна бир воқеа хотиранимда. Дам олиш кунларининг бирда «Дамас» машинамида болалар билан кишлока йўл олди. Ерда қор бор эди. Аввал кишлока яшайдиган кекса ота-онамизни зиёрат килди.

Бу оддий, ҳар куни юз бериси мумкин бўлған воқеадан каттик таъсириларни. Эътибор кўлсангиз, автобусдаги ҳар бир йўловчи оддий инсонийлик түйғуси билан тоби қочиб қолган ўзига ёрдамга шошилди.

Шунда беш-олти йил олдин бўлиб ўтган яна бир воқеа хотиранимда. Дам олиш кунларининг бирда «Дамас» машинамида болалар билан кишлока йўл олди. Ерда қор бор эди. Аввал кишлока яшайдиган кекса ота-онамизни зиёрат килди.

Бу оддий, ҳар куни юз бериси мумкин бўлған воқеадан каттик таъсириларни. Эътибор кўлсангиз, автобусдаги ҳар бир йўловчи оддий инсонийлик түйғуси билан тоби қочиб қолган ўзига ёрдамга шошилди.

Шунда беш-олти йил олдин бўлиб ўтган яна бир воқеа хотиранимда. Дам олиш кунларининг бирда «Дамас» машинамида болалар билан кишлока йўл олди. Ерда қор бор эди. Аввал кишлока яшайдиган кекса ота-онамизни зиёрат килди.

Бу оддий, ҳар куни юз бериси мумкин бўлған воқеадан каттик таъсириларни. Эътибор кўлсангиз, автобусдаги ҳар бир йўловчи оддий инсонийлик түйғуси билан тоби қочиб қолган ўзига ёрдамга шошилди.

Шунда беш-олти йил олдин бўлиб ўтган яна бир воқеа хотиранимда. Дам олиш кунларининг бирда «Дамас» машинамида болалар билан кишлока йўл олди. Ерда қор бор эди. Аввал кишлока яшайдиган кекса ота-онамизни зиёрат килди.

Бу оддий, ҳар куни юз бериси мумкин бўлған воқеадан каттик таъсириларни. Эътибор кўлсангиз, автобусдаги ҳар бир йўловчи оддий инсонийлик түйғуси билан тоби қочиб қолган ўзига ёрдамга шошилди.

Шунда беш-олти йил олдин бўлиб ўтган яна бир воқеа хотиранимда. Дам олиш кунларининг бирда «Дамас» машинамида болалар билан кишлока йўл олди. Ерда қор бор эди. Аввал кишлока яшайдиган кекса ота-онамизни зиёрат килди.

Бу оддий, ҳар куни юз бериси мумкин бўлған воқеадан каттик таъсириларни. Эътибор кўлсангиз, автобусдаги ҳар бир йўловчи оддий инсонийлик түйғуси билан тоби қочиб қолган ўзига ёрдамга шошилди.

Шунда беш-олти йил олдин бўлиб ўтган яна бир воқеа хотиранимда. Дам олиш кунларининг бирда «Дамас» машинамида болалар билан кишлока йўл олди. Ерда қор бор эди. Аввал кишлока яшайдиган кекса ота-онамизни зиёрат килди.

Бу оддий, ҳар куни юз бериси мумкин бўлған воқ